

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list z članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davak poseba. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 4586

Naše delo in plačilo

Prvih dvajset let svobode je za nami, pred nami stoji stavba velike države, v kateri so dobili varno mesto vsi dobrohotni Jugoslovani. Neizmerne dela, truda in razumevanja je bilo treba delavcem, ki so jo gradili, da so ji ustvarili vse življenjske pogoje ter ji zagotovili bodočnost.

Med onimi, ki so ob svitu zlate svobode z neomajeno silo poprijeli za delo, je bil tudi učiteljski stan. Razmetan po vseh krajih nove države in stoječ prav v sredini osvobodene ljudstva, je najbolje razumel prve potrebe novih razmer, ob utripu narodove duše si je začrtal smernice za delo. Dvigal je narodno zavest, pobijal malodušnost, narodu je kazal pot v boljšo bodočnost. Ob dvajsetletnici svobode se lahko z mirno vestjo ozre nazaj na svoje delo in če je treba, stopi lahko tudi pred sodnika, da položi svoj obračun. Prvi njegov sodnik je naš narod sam. Učiteljstvo stoji med njim na tako razgledni točki, da je pri izvrševanju poklica vsak trenutek podvržen ostri kritiki: njegovo delo mora biti vedno pozitivno, mora iti vedno navzgor do uspehov. Narod je z delom učiteljstva zadovoljen! Ako prilozimo k obračunu učiteljskega dela med narodom še laskave izjave merodajnih činiteljev o pozitivnosti učiteljskih sil, ugotovimo, da je ta stan izvrševal svoj poklic v splošno zadovoljstvo.

Pedagoško-didaktično delo v šoli se je moralo ob rojstvu naše države postaviti na čisto drugačne temelje, kakor je stalo do sedaj. Svoboda je pokazala nove poti, nova načela in nove cilje. Učiteljstvo je začelo študirati vasi, življenje otroka, socialno-gospodarske probleme, iz katerih izvira vse gorje; treba je bilo novih učnih knjig, novih učnih načrtov. Vse te probleme je zgrabilo učiteljstvo s prave strani ter jih oblikovalo toliko časa, dokler niso dobili oblike, ki je ustrezala zahtevam naroda.

Poleg strogo pedagoško-didaktičnega dela v šoli je ostalo odprto široko polje društvenega delovanja. V svojem poslanstvu učitelj tudi tega ni zanemarjal. Da je društveno delovanje zraslo prav pod njegovim vodstvom, dokazujejo vsakoletne statistike. Iz teh lahko tudi razberemo, da ga ni kulturnega, socialnega, humanitarnega, strokovnega in nacionalnega društva, v katerem ne bi bilo učitelja.

Posebno veliko nalogo opravlja naše učiteljstvo ob meji, kjer živi mejaš radi slabe gospodarske politike v nezadovoljstvu. To nezadovoljstvo otežkoča učiteljevo delo. Naš mejaš meče oči preko meje, kjer so razmere vsaj na videz rožnate! Doma beda, gospodarstvo v propadu, slabe šole, tam... Učiteljstvo mora uporabiti vso svojo iznajdljivost ter s skromnimi sredstvi utrjevati mejo; reševati mora, kar se rešiti da. Kakšno skrb posvečajo druge države svoji meji?

Učiteljstvo ni pozabilo otroka, ko ga je gospodarska kriza potisnila v pomanjkanje in bedo. Organiziralo je zimske pomoči po geshu »Otrok za otroka«, lajšalo s tem gorje zapuščenih in revnih, obenem pa vzbujalo v mladini smisel za pomoč bednim tovarišem.

Zvišanje plač

Letos se je že mnogo pisalo o našem gmotnem položaju. Vsi članki so si bili edini, da današnja plača učiteljstva in uradništva ni zadostna, da ne dosega niti eksistenčnega minimuma. Živeti se moramo ne le v naš položaj, temveč moramo pomisliti na zvančnike in služitelje v drugih strokah, ki res ne zaslužijo — niti za golo življenje. Tudi učiteljstvo živi v težkih materialnih prilikah, saj je navezano edino na dohodke svojih plač in tudi nima možnosti priti do kakega vira dohodkov druge. Drugi stanovi si pač pomagajo z delom izven službe ter zaslužijo toliko, da laže izhajajo. Pri učiteljstvu tega ni. Vsi smo si edini, da so se cene življenjskih potrebščin občutno zvišale in so za 30 % višje od l. 1935. Cene življenjskih potrebščin v l. 1931. so enake cenam v l. 1938./39. Najnižje pa so bile v letih 1933.—1935. Od kod to nihanje cen? Cene življenjskih potrebščin so v sorazmerju z množino denarja, ki je v obtoku, t. j. čim večji je denarni obtok in čim hitreje kroži denar, tem manjša je njegova cena in tem višje so cene blaga. To dejstvo nam bo razložilo, od kod tak padec cen v l. 1933.—1935. in druginja v l. 1938./39. V letih 1933.—1935. je znašal denarni obtok približno 4½ milijarde dinarjev, danes pa znaša preko 6 milijard. Torej je bil nedarni obtok v letih 1933.—1935. za eno tretjino manjši in s tem sorazmerno za eno tretjino nižje cene. Razumljivo je, čim manj denarja je, tem težje ga je dobiti in tem več je vreden. In čim več je vreden, tem več življenjskih potrebščin dobimo za eno denarno enoto. Danes je ravno obratno. Ker je denarni obtok za eno tretjino višji, je njegova cena za toliko manjša.

Ali je učiteljstvo za vse to svoje delo primerno plačano? Ali živi samo tako, da se mu ni treba bati za golo življenje?

Pravijo, da v državnem proračunu ni več primanjkljaja in da so se v našo državo vrnila boljše razmere. Pravijo, da imajo delavci zaslužek, da so milijardo razpisali za javna dela in da kmet svoje pridelke laže prodaja. Dan za dnem čitamo nove uredbe, ki lajšajo temu ali onemu sloju bridkost življenja, le učiteljstvo in ostali državni nastavljeni ječijo še pod težo življenjske borbe. Ako je država zavzela po dolgi borbi ugodnejši položaj, imajo pri tem delu zasluge tudi njeni nastavljeni in prav bi bilo, da bi se jih država spomnila.

Učiteljstvo je doživelo mnogo redukcij svojih prejemkov, učiti je moralo prenatrpane razrede, dočim je mnogo učiteljskih abiturientov čakalo na službe. Odvzete so mu bile doklade za ženo, zmanjšale so se mu doklade za otroke. Doživljalo je mnoge prestativne po službeni potrebi, poročenim učiteljicam so bili prikrajšani dohodki. Njihovo delo ni enakovredno delu njihovih stanovskih tovarišev. Z uredbo o delnem celibatu je bila učiteljica ponovno ponižana! In kakor čitamo zadnje dni, je oblast posegla tudi po učiteljskih gospodarskih organizacijah (samopomoč), katere vzdržuje članstvo s svojimi sredstvi za pomoč v stiski.

Življenjske razmere učiteljstva se slabšajo iz dneva v dan, privedle so ga na poslednjo točko: do borbe za golo življenje. Upoštevajoč njegovo poslanstvo med narodom in njegovo odgovorno delo, je lahko ugotoviti kvaren vpliv teh razmer na vseh splošno delo učitelja - vzgojitelja. Kljub temu ne sme njegovo delo nikdar zastati, biti mora vedno pozitivno!

Posebne pozornosti bi bilo potrebno učiteljstvo ob meji, ki premnogokrat deluje v obupnih razmerah za svojo domovino in le težko vzdržuje do skrajne potankosti organiziran napad močnejšega sosedu. Prepričano je svojim močem, da brez večje moralne in gmošne podpore rešuje iz tujčevega objema naše ljudi in zemljo.

Učitelj - novinec se mora že v začetku spoprijazniti z borbo za golo življenje, s čimer je prisiljen oprijeti se — kruhoborstva. Učiteljska družina se zadoljuje preko mej svojih plačilnih možnosti, da si lahko nabavi najnujnejša življenjska sredstva, svoje člane ne more vzgajati, kakor bi jih morala. Skratka: učiteljstvo stoji v sedanjih razmerah na položaju, ki ne ustreza njegovemu poslanstvu in njegovemu delu in ako ne bo dospela rešitev pravočasno, mu bodo prizadane rane, ki se ne bodo dolgo časa zacelile.

Učiteljstvo je po svojih stanovskih organizacijah večkrat prikazovalo potrebo zboljšanja svojih življenjskih razmer. Na vseh zborovanjih in skupščinah najde to vprašanje oster poudarek, vse resolucije so polne naših tožb in prošelj. Rešitev mora slej ko prej priti ter vzpostaviti znosnejše razmere, ki bodo ugodno vplivale na napredek učiteljskega dela med narodom. Vir

Vse te velike izpremembe v gibanju cen smo morali vzdržati z našo plačo, ki je bila prilagojena časom najslabše konjunktore, t. j. v letih 1933.—1935. Država je segla po skrajnem sredstvu, da vzpostavi ravnotežje v državnem proračunu, ter je znižala uradniške plače na življenjski minimum leta 1933. Takrat je znašal državni proračun 9 milijard dinarjev, torej je bil za 3 milijarde manjši od onega v letu 1931. Letošnji državni proračun se je že izenačil z onim v letu 1931., dosegel je številko 12 milijard. Po tem realnem, čisto računskem zaključku je življenjski standard enak l. 1931. ter lahko sklepamo: Če sta življenjska raven, t. j. indeks cen, ter državni proračun enaka onemu v letu 1931., tedaj je dana finančna možnost, da dobimo iste prejemke, ki smo jih imeli leta 1931. Zakonodavec je pri uzakonjenju uradniških plač moral imeti v računu l. življenjski standard v letu 1931., 2. velikost in zmogljivost državnega proračuna. Plača mora biti vedno v sorazmerju z življenjskim stanjem ter finančno močjo države.

Hvala Bogu, da je država v dobrem finančnem stanju, saj ima letne pribitke, namesto prejšnjih primanjkljajev. Lepo vidimo to ugodno konjunkturo v državnem proračunu in pri denarnem obtoku, kar omogoča javna dela in z njimi možnost zasluga za delavca, obrtnika in kmeta. Sedaj je vrsta na državnem uradništvu, ki je žrtvovalo del svojih prejemkov za olajšanje kritičnih časov. Finančna moč države je tolika, da tu lahko uradništvu vrne vse, kar mu je odtegnila v slabih letih.

Če sta denarni obtok in državni proračun ista kakor v letu 1931., potem lahko država vrne prejemke iz leta 1931. To bi bilo z ozirom na življenjski standard edino pravilno in realno.

V kakšnem materialnem položaju živi uradništvo, je bilo v listu že opisano. Še prav posebno težko živi uradniška družina, ker je bila najobčutnejše prizadeta l. z odvzemom rodbinske doklade za ženo ali draginjske doklade poročenim uradnici in 2. zaradi naraščajoče draginje, ki jo družina čuti še prav posebno. Vse opisano dovolj jasno priča, da je zahteva pravičnosti, da se najmočnejšemu konsumentu nudi možnost dostojnega življenja. Vedno se je tolmačilo znižanje plač iz principa življenjskih cen, tako tolmačimo mi danes našo zahtevo po zvišanju plač edino z vidika življenjskega stanja v državi.

Oglejmo si še v računski luči naše prejemke in finančno moč države.

Položajna skupina	Leta 1931. drž. proračun 12 milijard plača 100 % standard 100 %	Leta 1935. drž. proračun 9 milijard plača 73 % standard 70 %		Leta 1937. drž. proračun 10 milijard plača 77 % standard 95 %			Leta 1939. drž. proračun 12 milijard plača 77 % standard 100 %
	plača	plača	manj	plača	več od l. 1935.	manj od l. 1931.	plača
	din	din		din			din
IX.	1675—	1215—	460—	1300—	85—	375—	
VIII.	1980—	1470—	510—	1555—	85—	425—	
VII.	2310—	1700—	610—	1810—	110—	500—	?
VI.	2710—	2040—	710—	2150—	110—	600—	
V.	3250—	2430—	820—	2550—	120—	700—	
Povprečno	2.413—	1.711—	622—	1.873—	100—	520—	

Ta slika nam nazorno pove, da je bila povprečna plača l. 1931. din 2413.—, l. 1935. din 1711.— in danes din 1873.—, torej je pri istem življenjskem standardu in istem proračunu naša plača za din 520.— manjša. Z ozirom na finančne možnosti in življenjsko stanje bi moralo znašati zvišanje povprečno 500

VSEBINA:

Naše delo in plačilo.
Zvišanje plač.
Smrt papeža Pija XI.
O veselju brez srčne kulture.
Novi prosvetni minister.
Žena in delo.
Izdutki za prosveto.
Teden roditeljskih večerov na poskusni šoli v Ljubljani.
Reforme šolstva na Češkoslovaškem.
LISTEK: Zgodovinski pregled razvoja učiteljske organizacije v Sloveniji.
Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravnik. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor JUU. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

Smrt papeža Pija XI.

V petek 10. februarja zjutraj je v visoki starosti 82. let preminul sveti oče papež Pij XI.

Večni mir in pokoj vrhovnemu poglavarju katoliške cerkve!

O veselju brez srčne kulture

Plače učiteljstva v Nemčiji

Zgodilo se je baje, da je neki šolski upravitelj zbežal iz svojega službenega kraja, revizorji pa da niso našli v pisarni ne blagajniških knjig ne zapisov ne hranilnih knjižic, glasečih se na 20.000 din, in ne denarja.

To žalostno dejstvo je dalo listu za gospodarstvo, socialno politiko in prosveto »Gorenjcu« povod, da je v svoji 5. številki objavil deloma pobeljen članek, ki nosi naslov »Njega — njega pa od nikoder nič. Nekateri odstavki tega članka se takole glase:

»Ta pesem se je zadnje dni, zlasti v nedeljo prepevala po vseh javnih lokalih, po vaseh, po družinah, zlasti pa v šoli. Boste rekli: Kako, da ravno v šoli najbolj? Čujte, čitajte in strmite, kajti razočaranje je veliko, veliko!

Nekdaj tako velik in skrbšč prijatelj šolskoobvezne mladine, ki je zlasti skrbel, da se otroci moralno ne pogreznejo v gnusno blato 6. božje zapovedi, je v sredo 25. januarja izginil neznano kam.

Kdo je ta veliki mladinski prijatelj? Nihče drugi kot naš šolski upravitelj Viljem. »Kaaj? — Kaako? — Zaakaaj?« boste vpraševali! Da, on!

Torej: kako in zakaj? —

Poleg šolske mladine je v skrbah za šolskega upravitelja tudi njegovo »sorodstvo«, ki si ga je za časa bivanja med nami pridobil v velikem številu. Ob zaključku našega poročila se še ni vrnil ne g. upravitelj in ne njegova soproga, ki je jednako odbrezla za svojim možem — — —

Ni naš namen zgražati se nad poročilom sploh, čeravno je prozoren namen udariti ob tej priliki tudi po stanu. Takim občutljivostim je učiteljstvo že davno prerasló. Tudi ne nameravamo zavzeti stališča glede resničnosti ali pretiranosti vsebine poročila — to prepustimo tistim, ki jim je naloga preiskati zadevo. Še manj nam je do tega, da bi izključevali možnost takih deliktov med našim stanom — nikoli jih nismo prikrivali, če so kje obstojali — še več, celo sami smo znali čistiti rane na svojem telesu in nikdar ni naš grb dičilo opravičilo: »Ne glej kar delam, ampak glej kaj učim!«

dinarjev mesečno. Če računamo, da je vsega drž. uslužbenstva nekaj manj od 200.000, bi znašalo zvišanje mesečno din 70.000.000.—, letno pa din 800.000.000.—.

Mi upamo in upajmo, da ne upamo slednjič zama.

— a —

—t Oglejte si zbirko učil v Knjigarni Učiteljske tiskarne, ko dospete v Ljubljano! Zberite primerno in naročite, da se Vam odpošlje.

—t 15% popust dobe zadržniki Učiteljske tiskarne pri nakupu blaga za lastno uporabo. Izkazati se morajo z zadržnimi knjižnicami.

—t Preglejte svoje in šolske knjižnice! Gotovo boste našli, da Vam ta ali ona knjiga manjka. Naročite jo pri Knjigarni Učiteljske tiskarne.

—t Če potrebujete pisarniške potrebščine za šolo ali dom, naročite jih pri Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani ali pa pri njeni podružnici v Mariboru.